

KEHTESTATUD
direktori käskkirjaga
09.09.2024 nr 1-1/1

PÕHIKOOLI ÕPPEKAVA ÜLDOSA

<i>Õppenõukogu</i>	<i>29.august 2024 nr 1-5/7</i>
<i>Hoolekogu</i>	<i>14.august 2024 nr 1-4/5</i>
<i>Õpilasesindus</i>	<i>6.september 2024 nr 1</i>

SISUKORD	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
1. ÜLDSÄTTED JA ÕPPEKAVA ÜLESEHITUS.....	4
2. KOOLI VÄÄRTUSED, ERIPÄRA, ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID, VALDKONNASISESED JA -ÜLESED LÕIMINGUVÕIMALUSED, ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMISE JA ÕPPEKAVA LÄBIVATE TEEMADE KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED.....	5
2.1 Kooli väärtused ja eripära.....	5
2.2 Loo Keskkooli õppe- ja kasvatus üldesmärk	6
2.3 Üldpädevuste kujundamise põhimõtted	6
2.4 Õppekava läbivate teemade käsitlemise põhimõtted.....	8
2.5 Valdkonnasisesed ja -ülesed lõimingu võimalused	9
3. ÕPPEKORRALDUS PÕHIKOOLIS.....	9
3.1 Õppe- ja kasvatus tegevuse korraldus ja ajakasutus.....	9
3.2 Tunnijaotusplaan õppeaineti ja klassiti	11
3.3 Kohustuslike õppeainete lisatunnid.....	12
3.4 Valikainete ja võõrkeelte valikud.....	13
3.5 Riiklikus õppekavas sätestatud õppeainete nimetustes või õppemahtudes tehtud erisused ja erisuste tegemiste põhjendused	13
4. ÕPPEKESKKONNA MITMEKESISTAMISEKS KAVANDATAVAD TEGEVUSED.....	13
5. III KOOLIASTME LOOVTÖÖ TEMAATIKA VALIKU, JUHENDAMISE, TÖÖ KOOSTAMISE JA HINDAMISE KORD	14
6. ÕPILASE ARENGU JA ÕPPIMISE TOETAMISE ja HINDAMISE KORRALDUS	15
6.1 Hindamise alused	15
6.2 Hindamisest teavitamine	16
6.3 Hindamise korraldus.....	16
6.4 Hindamise erandjuhud.....	17
6.5 Hindamiskaala	17
6.6 Sõnalised hinnangud.....	18
6.7 Kokkuvõtva hindamise põhimõtted.....	19
6.7.1 Kokkuvõttev hindamine I–III kooliastmel	19
6.7.2 Käitumise ja hoolsuse hindamine.....	19
6.7.3 Hinde ja hinnangu vaidlustamine	19
6.8 Täiendav õppetöö, klassikursuse kordamine, põhikooli lõpetamine.....	20
6.8.1 Õpilase täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise.....	20
6.8.2 Õpilase järgmisse klassi üleviimine ja põhikooli lõpetamine.....	20
7. KARJÄÄRIÕPPE, SH KARJÄÄRIINFO JA NÕUSTAMISE KORRALDAMINE	21

8. HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEKORRALDUSE PÕHIMÕTTED JA TUGITEENUSTE RAKENDAMISE KORD	21
8.1 ÜLDPÕHIMÕTTED	21
8.2 ÕPILASE ARENGU TOETAMINE KOOLIS JA TOE VAJADUSE ESMANE MÄRKAMINE	22
8.3 ÕPILASE VAJALIKU TOE VÄLJASELGITAMINE JA TUGIMEETME VALIK NING RAKENDAMINE	23
8.4 ÜLDINE TUGI	24
8.5 TÕHUSTATUD TOE JA ERITOE RAKENDAMINE HARIDUSLIKU ERIVAJADUSEGA ÕPILASELE	25
8.6 INDIVIDUAALNE ÕPPEKAVA	25
8.7 OSUTATUD TOE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	26
9. ÕPILASTE JA LASTEVANEMATE TEAVITAMISE JA NÕUSTAMISE KORRALDUS	26
10. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMISE PÕHIMÕTTED	27
11. KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	28
LISA 1 Pädevused Loo Keskkoolis	29
I kooliastmes taotletavad pädevused	30
Õppe ja kasvatuses rõhuasetused I kooliastmes	31
II kooliastmes taotletavad pädevused	32
Õppe ja kasvatuses rõhuasetused II kooliastmes	32
III kooliastmes taotletavad pädevused	33
Õppe ja kasvatuses rõhuasetused III kooliastmes	34
LISA 2 Läbivad teemad põhikoolis	35
Läbivad teemad I–III kooliastmes	36
Läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”	36
Läbiv teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng”	37
Läbiv teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus”	38
Läbiv teema „Kultuuriline identiteet”	39
Läbiv teema „Teabekeskond”	40
Läbiv teema „Tehnoloogia ja innovatsioon”	41
Läbiv teema „Tervis ja ohutus”	42
Läbiv teema „Väärtused ja kõlblus”	44

1. ÜLDSÄTTED JA ÕPPEKAVA ÜLESEHITUS

1. Loo Keskkooli õppekava on Loo Keskkooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument. Õppekava koostamise aluseks on valitsuse määrus „Põhikooli riiklik õppekava“ ja „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ välja antud 11.03.2023, „Põhikooli ja gümnaasiumiseadus“ ja Loo Keskkooli arengukava 2024 – 2027.
2. Loo Keskkooli põhikooli õppekava terviktekst on kooli veebilehel.
3. Andmed põhikooli õppekava kohta kantakse Eesti Hariduse Infosüsteemi.
4. Loo Keskkooli õppekava koosneb üldosast ja lisadest.
5. Loo Keskkooli põhikooli õppekava üldosas esitatakse:
  - 1) Loo Keskkooli eripära, väärtused ning õppe- ja kasvatusesmärgid, valdkonnasisesed ja -ülesed lõiminguvõimalused, üldpädevuste kujundamise ja õppekava läbivate teemade käsitlemise põhimõtted;
  - 2) õppekorraldus põhikoolis;
  - 3) õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatavad tegevused;
  - 4) III kooliastme loovtöö teemaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord;
  - 5) õpilase arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus;
  - 6) hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted ja tugiteenuste rakendamise kord;
  - 7) karjääriinfo ja nõustamise korraldus;
  - 8) õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus;
  - 9) õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted;
  - 10) põhikooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.
6. Loo Keskkooli põhikooli õppekava lisades esitatakse:
  - 1) läbivad teemade kirjeldused;
  - 2) ainevaldkondade kavad;
  - 3) valikõppeainete ainekavad.
7. Ainevaldkondade õppeainete ainekavades kirjeldatakse:
  - 1) ainevaldkonna rakendamise üldalused;
  - 2) ainevaldkonna kohustuslike õppeainete ainekavad;
  - 3) ainekavades esitatakse õpitulemused, mis toetavad kooliastme lõpuks taotletavate teadmiste, oskuste ja hoiakute saavutamist ning valdkonnapädevuste kujunemist.

2. KOOLI VÄÄRTUSED, ERIPÄRA, ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID, VALDKONNASISESED JA -ÜLESED LÕIMINGUVÕIMALUSED, ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMISE JA ÕPPEKAVA LÄBIVATE TEEMADE KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED

2.1 KOOLI VÄÄRTUSED JA ERIPÄRA.

1. Loo Keskkooli ülesandeks on tingimuste loomine oma piirkonna noortele kohustusliku põhihariduse ja soovijaile konkurentsivõimelise üldkeskhariduse omandamiseks. Loo Keskkooli missiooniks on elus hästi toime tuleva eetilise inimese terviklik kujundamine. Otsustusjulgus ja -võime koos vastutustundega enese ja ühiskonna ees tagavad isiksuse kestliku arengu. Kool loob õpilastele tingimused nii tahteliseks, vaimseks, kehaliseks kui ka emotsionaalseks kasvuks. Kool on perele lapse arengust hooliv partner. **Kooli missioon:** toetame õppiija terviklikku arengut.
2. Meie **motoks** on „**KOOL AVAB MULLE UKSED**”. See tähendab, et kool aitab õpilasel oma võimeid avastada ja potentsiaali realiseerida. Kool aitab õpilasel saada täieõiguslikuks, kohusetundlikuks Eesti Vabariigi kodanikuks. Kooli ukSED on avatud koostööks kogukonna, kohaliku omavalitsuse ja kõikide teiste partneritega. Kool on avatud uuele ja kaasaegsele säilitades seejuures koolis väljakujunenud traditsioonid ja omanäolisuse, kool on kohaliku haridus- ja kultuurielu keskus.

3. Loo Keskkooli visioon:

Tahame olla kool, mis annab õppiijaile positiivsed väärtused ja teadmised kogu eluks.

4. Kooli põhiväärtused:

- 1) Avatus - oleme avatud uutele ideedele ja tehnoloogiatele, koostööle kogukonnaga, Eesti ja rahvusvaheliste koostööpartneritega.
- 2) Isamaalisus - Eesti on meie kõigi kodu, hoiame au sees eesti keelt, kultuuri ja loodust. Väärtustame kooli traditsioone.
- 3) Väärikus - Austame ennast ja teisi, vastutame oma sõnade ja tegude eest.
- 4) Hoolivus - Märkame väikest ja suurt, hoolime igapäheest. Hoolitseme oma vaimse ja füüsilise tervise eest.
- 5) Turvalisus - Koos ennetame riske ja ohte, loome keskkonda, kus kõigil on hea olla

2.2 LOO KESKKOOLI ÕPPE- JA KASVATUSE ÜLDEESMÄRK

Püüdleme õppiva ja kaasava kooli harmoonilise mudeli poole, olles avatud arengutele. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülseteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus.

1. Loo Keskkoolis toetatame õpilase vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Loomingutingimused õpilase võimete tasakaalustatud arenguks ja eneseteostuseks ning tervikliku maailmapildi kujunemiseks.
2. Peame oluliseks väärtusi, mis tulenevad Eesti Vabariigi põhiseadusest, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonist, lapse õiguste konventsioonist ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest. Õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest. Põhikoolis loome aluse enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes suhtub sallivalt ja avatult maailma ja inimeste mitmekesisusse.
3. Uue põlvkonna sotsialiseerimine rajaneb eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ühiseväärtuste ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste omaksvõtul. Üldhariduse omandanud inimesed suudavad ühiskonnaga integreeruda ning aitavad kaasa Eesti ühiskonna jätkusuutlikule sotsiaalsele, kultuurilisele, majanduslikule ja ökoloogilisele arengule.

2.3 ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

1. Loo Keskkooli õppekava taotleb õpilastel üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.
2. Õppekava tähenduses on pädevus asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas tulemuslikult, loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida. Pädevused jagunevad üld- ja valdkonnapädevusteks.
3. Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused, mis on väga olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, aga ka läbivate teemade käsitlemise kaudu ainetundides, tunni- ja koolivälises tegevuses ning nende kujunemist jälgitakse ja suunatakse õpetajate omavahelises ning kooli, kodu ja kogukonna ühistöös.
4. Üldpädevuste arengu toetamise rakendamise viisid on kirjeldatud kooli õppekava ainevaldkondade kavades sinna kuuluvate õppeainete kohta tervikuna.
5. Lähedase eesmärgiseade ja õppesisuga õppeained moodustavad ainevaldkonna. Ainevaldkonna õppeainete õpetamise peamine eesmärk on vastava valdkonnapädevuse kujunemine, mida toetavad õppeainete eesmärgid ja õpitulemused. Valdkonnapädevuse kujunemist toetavad lõiming teiste ainevaldkondade õppeainetega ning tunni- ja koolivälise tegevuse. Valdkonnapädevuste kirjeldused on esitatud ainevaldkondade kavades.
6. Loo Keskkooli põhikoolis riikliku õppekava kujundatavad üldpädevused on:
  - 1) kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid;

- 2) sotsiaalne- ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust; teada ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel;
  - 3) enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ning tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida terveid eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme;
  - 4) õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda ja hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ning seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida enda teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise vajadust;
  - 5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;
  - 6) matemaatika- loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõendus põhiseid otsuseid; mõiste loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt;
  - 7) ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi; aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmäärke, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske, rakendada finantskirjaoskust;
  - 8) digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuv ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväarsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraalil- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.
7. Loo Keskkooli põhikoolis lihtsustatud riikliku õppekava kujundatavad üldpädevused on:
- 1) kultuuri- ja väärtuspädevus – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning

väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;

- 2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme;
- 3) enesemääratluspädevus – mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhivad oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne;
- 4) õpipädevus – õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele;
- 5) suhtluspädevus – suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid; mõistab ja kasutab võõrkeeles lihtsamaid igapäevaseid väljendeid ning fraase, tuginedes vajaduse korral abivahenditele;
- 6) matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus – lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi- oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt;
- 7) ettevõtlikkuspädevus – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest;
- 8) digipädevus – orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

2.4 ÕPPEKAVA LÄBIVATE TEEMADE KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED

1. Läbivad teemad puudutavad õpilase isiksuse ja sotsiaalse arengu seisukohalt olulisi eluvaldkondi, mida ükski õppeaine eraldi ei käsitle.
2. Läbivate teemade õpetamise eesmärk on kujundada teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumisnorme valdkondades, millel on kokkupuutepunkte paljude õppeainetega.
3. Õpetuse integratsiooni aluseks on Loo Keskkooli põhikooli õppekavas esitatud kokkulepete järgimine õppekorralduse ja hindamis põhimõtete osas, õppekavas konkretiseeritud pädevuste ning õpetuse eesmärkide elluviimisel, õppesituatsioonide loomisel ja erinevatele ainetele ühiste probleemide käsitlemisel.

4. Läbivate teemade kirjeldused on esitatud Lisas 2.

2.5 VALDKONNASISESED JA -ÜLESED LÕIMINGUVÕIMALUSED

1. Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist. Lõimingu saavutamist kavandab Loo Keskkool põhikooli õppekava arenduse ning õppe- ja kasvatustegevuse planeerimise käigus.
2. Õppe lõimimine saavutatakse erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisel, õppeainete, koolisest projektide ja läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning -viiside abil. Lõimingu saavutamiseks korraldab Loo Keskkool õpet ja kujundab õppekeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülest käsitlust: täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määrates erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.
  - 1) õppesisu ja -tegevuste asjakohast lõimimist korraldavad Loo Keskkooli ainesektsioonid ning aineõpetajad;
  - 2) aineõpetaja täpsustab oma töökavas ainetevahelise lõimimise eesmärgid ja viise.

3. ÕPPEKORRALDUS PÕHIKOOLIS

1. Loo Keskkooli õppekeel on vastavalt põhimäärusele eesti keel.
2. 1.–9. klassini on traditsiooniline õppetöö korraldus (kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel vastavalt tunnijaotusplaanile). I kooliastmes kasutatakse ka üldõpet, mille puhul keskendutakse teatud teemadele, eristamata tavapäraseid ainetunde.
3. Õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema ja direktori või direktori volitatud pedagoogi kokkuleppel võib kool arvestada kooli õppekava välist õppimist või tegevust, sealhulgas õpinguid mõnes teises üldhariduskoolis koolis õpetatava osana, tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud õpitulemusi.

3.1 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS JA AJAKASUTUS

1. Õppe- ja kasvatuseesmärkide täitmist toetab õppekeskkond, kus:
  - 1) õpilaste, õpetajate, kooli juhtkonna ja lastevanemate omavahelised suhted põhinevad lugupidamisel ning demokraatial;
  - 2) on olemas õppekava elluviimiseks vajalikud õppevahendid ja -materjalid;
  - 3) järgitakse tervisekaitse- ja ohutusnõudeid;
  - 4) luuakse tingimused õpilase ja õpetaja arenguks;
  - 5) on esteetiliselt kujundatud otstarbeka sisustusega ruumid.
2. Õpetaja kohandab õppetegevust tunnis nii, et see vastaks õpilaste teadmiste ja oskuste tasemetele. Õpetaja pöörab erilist tähelepanu andekamatele ning vähem võimekatele õpilastele ja vajadusel koostab neile erinevaid õpiülesandeid.
3. Kooli õppeaasta arvestusühikud on õppetund, õppepäev, õppenädal, trimester.

4. Õppeaasta kestab 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini ning koosneb trimestritest ja koolivaheaegadest. Trimestrites on kokku 175 õppepäeva.
5. Õppepäevade arv on määratud põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega ning koolivaheajad toimuvad haridus- ja teadusministri kehtestatud ajal.
6. Ühes õppenädalas on viis õppepäeva. Õpilase nädala õppekoormus õppeaineti määratakse kooli õppekavaga.
7. Õppe- ja kasvatuskorralduse põhivorm on õppetund. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna.
8. Õppetund on kooli õppekavas või õpilasele koostatud individuaalses õppekavas juhendatud õppeks ettenähtud ajavahemik. Õppetunnis osalemine on õpilasele kohustuslik. Hästi põhjendatud erandi kinnitab õppealajuhataja või direktor. Juhendatud õpe on loeng, klassitund, rühmatund, individuaaltund, konsultatsioon, e-õpe, õppekäik ja muu vorm, mis on suunatud riiklikus ning kooli õppekavas ette nähtud teadmiste ja oskuste omandamisele ning toimub õppekeskkonnas, milles osalevad nii õpilane kui ka pedagoog.
9. Õppetunni pikkus on 45 minutit. Õppetund vaheldub vahetunniga. Õppetunni võib jagada mitmeks osaks ning kuni kaks õppetundi võib toimuda järjest, ilma vahetunnita. Vahetunni pikkus vähemalt 10 minutit iga õppetunni kohta.
10. Õppetundide arv ja nende järjekord õppepäevas määratakse tunniplaaniga, mille kinnitab kooli direktor.
11. Õpetaja planeerib oma tööd koostöös teiste õpetajatega lähtuvalt kujundava hindamise põhimõtetest. Trimestri jooksul läbitavad peamised teemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse põhikooli õpilastele teatavaks trimestri algul.
12. Kooli päevakava kajastab õppetegevuste ning kooli õppekava toetavate õppekavaväliste tegevustega (pikapäevarühmad, ringid) järjestust ja ajalist kestust. Kooli päevakava kehtestab direktor:

Tund	Aeg
1.	8.00 – 8.45
2.	8.55 – 9.40
3.	9.50 – 10.35
Söögivahetund	
4.	10.55 – 11.40
Söögivahetund	
5.	12.00 – 12.45
Söögivahetund	

6.	13.05 – 13.50
7.	14.00 – 14.45
8.	14.55 – 15.40

13. Põhikooli õpilase suurim lubatud nädala õppekoormus õppetundides on:

- 1. klassis 20;
- 2. klassis 23;
- 3. ja 4. klassis 25;
- 5. klassis 28;
- 6. ja 7. klassis 30;
- 8. ja 9. klassis 32.

14. Koolis töötab pikapäevarühm 1.- 4. klassi õpilastele. Pikapäevarühma päevakava:

12.00–13.00 - mängud ja jalutuskäik õues, vaba tegevus

13.00–13.45 - õppimine, koduste tööde tegemine, lugemine, ringides osalemine

13.45-14.00 - pikapäevarühma eine

14.00–14.40 - vaba tegevus, mängimine, lugemine, ringides osalemine

14.45–14.50 - õpilaste bussile saatmine

15. Kõikidel õpetajatel on konsultatsiooniaeg. Konsultatsiooniajad on esitatud kooli veebilehel.

16. Koolimaja on avatud esmaspäevast reedeni kell 7.00 – 22.00. Üldjuhul on laupäeval ja pühapäeval koolimaja suletud.

17. Koolis on kasutusel õppeinfosüsteemi Stuudium e-päevik.

3.2 TUNNIJAOTUSPLAAN ÕPPEAINETI JA KLASSITI

Tunnijaotusplaan põhikooli riikliku õppekava järgi õppivatele õpilastele:

Kohustuslikud õppeained

	1. kl	2. kl	3. kl	4. kl	5. kl	6. kl	7. kl	8. kl	9. kl
eesti keel:	7	6	6	6	4	4	3	3	2
kirjandus:	0	0	0	0	2	2	2	2	2
inglise keel:	0	0	3	3	3	3	3	3	3
vene keel/saksa keel:	0	0	0	0	1	3	3	3	3
matemaatika:	3	5	5	5	5	5	5	5	5
loodusõpetus:	1	2	2	2	2	3	2	0	0
geograafia:	0	0	0	0	0	0	1	2	2
bioloogia:	0	0	0	0	0	0	1	2	2
keemia:	0	0	0	0	0	0	0	2	2

füüsika:	0	0	0	0	0	0	0	2	2
ajalugu:	0	0	0	0	2	2	2	2	2
inimeseõpetus:	1	1	0	0	1	1	1	1	0
ühiskonnaõpetus:	0	0	0	0	0	1	0	0	2
muusika:	2	2	2	2	1	1	1	1	1
kunst:	0	0	0	1	1	1	1	1	1
tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus:	3	3	3	2	2	2	2	2	1
kehaline kasvatus:	3	3	3	3	3	2	2	2	2
arvutiõpetus:	0	1	1	1	1	0	1	0	0
KOKKU:	20	23	25	25	28	30	30	32	32
<u>Keeleõppe tunnid (ringitund)</u>									
saksa keel:	0	1	2	2	2	2	2	2	2
soome keel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
inglise keel:	0	1	0	0	0	0	0	0	0
vene keel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
eesti keel (võõrkeelena):	2	2	2	2	0	0	0	0	0

Tunnijaotusplaan põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi õppivale õpilasele:

Kohustuslikud õppeained	1. kl	2. kl	3. kl	4. kl	5. kl	6. kl	7. kl	8. kl	9. kl
eesti keel:	7	9	8	8	7	6	6	6	6
inglise keel:					2	2	2	2	2
matemaatika:	5	5	5	5	5	5	4	5	5
loodusõpetus:	1	1	2	2	2	4	4	4	4
ajalugu:						1	2	2	1
inimeseõpetus:	1	1	1	2	2	2	2	2	1
muusika:	1	1	1	1	1	1	1	1	1
kunst:	1	1	1	1	1	1	1	1	1
tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus:	2	2	2	2	4	4	4	5	7
kehaline kasvatus:	3	3	3	3	3	2	2	2	2
valikaine:			2	2	2	2	2	2	2
KOKKU:	20	23	25	25	28	30	30	32	32

3.3 KOHUSTUSLIKE ÕPPEAINETE LISATUNNID

Lisaks kohustuslikele õppeainetele on lisatud:

I kooliastme 8 tunnist matemaatikale 3tundi, loodusõpetusele 2 tundi, kehalisele kasvatusesele 1 tund, valikainele 2 tundi;

II kooliastme 10 tunnist matemaatikale 2 tundi, eesti keelele 1 tund, A võõrkeelele 3 tundi, ajaloole 1 tund, tööõpetusele 1 tund ja valikainele 2 tundi;

III kooliastme 4 tunnist eesti keelele 2 tundi, matemaatikale 2 tundi.

3.4 VALIKAINETE JA VÕÖRKEELTE VALIKUD

1. A-võõrkeelena õpitakse inglise keelt.
2. B-võõrkeelena õpitakse vene või saksa keelt. Keelerühm avatakse kui õppida soovijaid on vähemalt 10 õpilast.
3. Valikainena lisandub informaatika: I kooliastmes 2 tundi, II kooliastmes 2 tundi ja III kooliastmes 1 tund.
4. Loo Keskkool pakub 1.–9. klassis lisaks keeleõpet valikaine tundidena. Valikaine tund on juhendatud tegevuseks ettenähtud vahemik, milles õpitakse õppeainet, mis ei ole õpilase kohustuslike õppeainete hulgas. Valikaine tunnis osalemise otsustab õpilane või piiratud teovõimega õpilase vanem või seaduslik esindaja õppeaasta alguses. Lapsevanem esitab koolile vastavasisulise kirjaliku avalduse. Valikaine tunnid toimuvad pärast õppetundide lõppu.
5. 1.–2. klassis hinnatakse valikaine õpitulemusi sõnaliste hinnangutega kord poolaastas.

3.5 RIIKLIKUS ÕPPEKAVAS SÄTESTATUD ÕPPEAINETE NIMETUSTES VÕI ÕPPEMAHTUDES TEHTUD ERISUSED JA ERISUSTE TEGEMISTE PÕHJENDUSED

Loo Keskkool ei ole teinud erisusi riiklikus õppekavas sätestatud õppeainete nimistus ega õppemahtudes.

4. ÕPPEKESKKONNA MITMEKESISTAMISEKS KAVANDATAVAD TEGEVUSED

1. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks on koolis kavandatud tegevused, mis on kirjeldatud kooli üldtööplaanis.
2. Ülekoolilised õppekava rakendamist toetavad tegevused on:
  - 1) õppekäigud ja ekskursioonid;
  - 2) loovtöid tutvustavad üritused;
  - 3) traditsioonilised ülekoolilised üritused, mis toimuvad igal õppeaastal;
  - 4) kooli ja kalendritähtpäevaga seotud üritused (aktused);
  - 5) heategevusüritused;
  - 6) kontserdid ja teatrikülastused;
  - 7) spordiüritused ja loodusmatkad.
3. Koolis töötavad õppekava täitmist toetavad aine- ja huviringid. Loo Keskkool korraldab huvitegevust läbi ringitundide. Ringitund on juhendatud tegevuseks ettenähtud ajavahemik, mis on suunatud õppetundides õpitu laiendamisele läbi mängu ja suhtlemise. Ringitundides osalemise otsustab õpilane või piiratud teovõimega õpilase vanem või seaduslik esindaja õppeaasta alguses. Lapsevanem esitab koolile vastavasisulise kirjaliku avalduse. Ringitunnid toimuvad pärast õppetundide lõppu.

4. Ülekoolilised ja koolidevahelised projektid kavandatakse enne õppeaasta algust. Ülekoolilised ja koolidevahelised projektid peavad olema kooskõlas Loo Keskkooli õppekava õpitulemustega.
5. Projektid on üldtööplaani osa ja kinnitatakse direktori käskkirjaga.
6. Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise ja korraldamise korra kinnitab direktor.
7. Projekt-, õues- ja muuseumiõppe ning ekskursioonide ja õppekäikude aeg ning kestus kavandatakse koostöös teiste õpetajatega.
8. Õpetaja esitab õppeaasta alguses töökavas plaani korraldatavast projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks.
9. Õppekäigud jmt korraldatakse moel, mis häirib võimalikult vähe tunniplaanijärgset õppetööd.
10. Ühised projektid partneritega:
  - 1) maakondlik projekt Kaitse end ja aita teist (KEAT);
  - 2) õpilasvahetus sõpruskooliga Saksamaalt Ost-Alb Gümnaasiumist;
  - 3) rahvusvaheline Euroopa koolide vaheline projekt eTwinning.

5. III KOOLIASTME LOOVTÖÖ TEMAATIKA VALIKU, JUHENDAMISE, TÖÖ KOOSTAMISE JA HINDAMISE KORD

1. III kooliastmes korraldab põhikool õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline. Loovtöö on üheks põhikooli lõpetamise tingimuseks. Lihtsustatud õppe õpilane teeb loovtöö juhul, kui kooli õppenõukogu on otsustanud, et loovtöö tegemine on võimalik.
2. Loovtöö temaatika otsustab õppenõukogu, täpsema teemavaliku teevad õpilased.
3. Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka rühmas (max 3 õpilast).
4. Loovtöö koostamise juhend on esitatud kooli veebilehel.
5. Loovtöö juhendamise ja koostamise tööprotsess:
  - 1) Õppeaasta lõpus valib õppenõukogu 7. klassi õpilastele läbivatest teemadest lähtuva ja õppeaineid lõimiva projektipõhise loovtöö temaatika.
  - 2) Õpilane või rühm teeb loovtöö teemavaliku 7. klassi lõpus aineõpetaja ja klassijuhataja juhendamisel.
  - 3) Direktor kinnitab loovtööde juhendajad. Pärast teema ja juhendaja kinnitamist koostab õpilane juhendaja abiga plaani, kus on fikseeritud töö pealkiri, teostajad, töö etapid ja tähtajad.
  - 4) Loovtööde üldise korralduse koordineerijateks on klassijuhatajad.
  - 5) Loovtöö sooritatakse 8.klassis. Kolmanda trimestri lõpus toimub valminud loovtööde avalik esitlus.
6. Loovtööd ja selle esitlust hinnatakse vastavalt loovtööde hindamisjuhendile.
7. Loovtöö teema kantakse põhikooli lõputunnistusele.

6. ÕPILASE ARENGU JA ÕPPIMISE TOETAMISE JA HINDAMISE KORRALDUS

1. Õppimine on elukestev protsess, mille teadvustatus ning eesmärgistatus sõltub õppija east ja individuaalsest eripärast. Õppimine toimub mängu ja matkimise, vaatluse ning mõtestamise, elamuse ja kogemuse, harjutamise ning katsetamise, meeldejätmise ja loomise kaudu. Elukestva õppimise kui elustiili kujundamiseks on oluline õppija sisemine motivatsioon.
2. Õppe- ja kasvatusprotsess on eesmärgistatud, arusaamisega õppimine ja seda suunav, nõustav, analüüsiv ning hindav õpetamine ja kasvatamine nende tegevuste vastastikustes seostes.
3. Õpilased võtavad võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, kavandamisest ja hindamisest.
4. Õppimine võib toimuda reaalses või virtuaalses keskkonnas.
5. Õppe- ja kasvatusprotsessi käigus õpivad õpilased:
  - 1) olemasolevaid teadmisi ja oskusi kasutama, seoseid nägema;
  - 2) küsima, teada saama, uusi teadmisi ja oskusi omandama;
  - 3) tegutsema; oma intellekti, fantaasiat, emotsioone kasutama; looma, konstrueerima, katsetama;
  - 4) ennast arendama, õppimist õppima;
  - 5) õppima üksi või koos teistega, jälgides ja hinnates enda ja kaaslaste tegevust;
  - 6) probleeme lahendama, valikuid tegema, otsustama väidete õigsuse üle, vaidlema, argumenteerima, kaitsma oma seisukohti;
  - 7) oma mõttetegevust ja õppimist jälgima ja juhtima.

6.1 HINDAMISE ALUSED

1. Loo Keskkooli õpilaste teadmiste ja oskuste ning käitumise ja hoolsuse hindamisel lähtutakse riiklikust ja kooli õppekavast ning teistest põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel antud õigusaktidest.
2. Õpitulemuste hindamine on osa õppe- ja kasvatusprotsessist. Hinnatakse nõutavate õpitulemuste saavutatust, teadmiste ja oskuste omandatust. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.
3. Hindamise eesmärk on:
  - 1) toetada õpilase arengut;
  - 2) anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
  - 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
  - 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
  - 5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;

- 6) anda alus õpilase järgmisse klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.
4. Ühe hindegaga ei hinnata korraga õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi ning õpilase hoolsust, käitumist ja/või suhtumist õppimisse.

6.2 HINDAMISEST TEAVITAMINE

1. Kooli õppekavas sätestatud hindamise korraldus avalikustatakse kooli veebilehel.
2. Loo Keskkooli õpilaste hinded kantakse õppeinfosüsteemi. Kool annab õpilasele ja piiratud teovõimega õpilase puhul ka vanemale kirjalikku tagasisidet õpilase õppe edukuse ja käitumise kohta vähemalt kord õppeaastas kooli õppekavas kehtestatud korras.
  - 1) õpilased saavad hinnetega tunnistuse õppeaasta lõpus;
  - 2) 1. klassis hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi esimesel trimestril kõikides õppeainetes suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid andes.
3. Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta. Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvale hindele ja hinnangule. Hindamise korraldus ning õpilaste ja vanemate hinnetest ja hinnangutest teavitamise kord ning hinnete ja hinnangute vaidlustamise kord sätestatakse kooli õppekavas.
4. Aineõpetaja:
  - 1) teeb trimestri algul õpilastele teatavaks õppeaine nõutavad teadmised ja oskused, nende hindamise ajad ja vormi;
  - 2) kannab kohe (sama päeva õhtul kella 17.00-ks) õppeinfosüsteemi antud tunni info (tunni kirjeldus, puudujad, kodutöö ja märkamised);
  - 3) kavandab trimestri õpitulemuste omandamist kontrollivate kirjalike tööde (kontrolltööde) aega kooskõlastatult teiste õppeainete õpetajatega ja kannab selle õppeinfosüsteemi kontrolltööde plaani;
  - 4) kirjalike tööde tagasisidestamise (hinnetest teavitamise) tähtaeg on üks nädal kui konkreetses aines ei ole õpetaja õppeaasta (kursuse) alguses õppejuhi teadmisel õpilastega kirjalikult kokku leppinud teisiti;
  - 5) kannab õppeinfosüsteemi hinded.

6.3 HINDAMISE KORRALDUS

1. Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasise õppimisel ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ning vajakajäämisi ja sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.
2. Õppetunni vältel saab õpilane enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ning oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide ning läbivate teemade) kohta. Kogu õppepäeva vältel annavad pedagoogid õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute

kujunemist. Loo Keskkool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavadega.

3. Õpilane kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada tema oskust eesmärke seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.
4. Õpilase teadmisi ja oskusi hindab vastava õppeaine õpetaja õpilase suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustele ja tema õppele püstitatud eesmärkidele. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.
5. Oskusainete hindamisel arvestatakse ka õpilase püüdlikkust ja individuaalset arengut.
6. 1. klassis hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi esimesel trimestril kõikides õppeainetes suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid andes.

6.4 HINDAMISE ERANDJUHUD

1. Kui suulist vastust (esitust), kirjalikku või praktilist tööd, praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindega „puudulik“ või „nõrk“ või on hinne jäänud välja panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks.
2. Järelevastamisele või järeltööle eelneb üldjuhul õpetaja konsultatsioon.
3. Järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks on õpilasel aega kümme koolipäeva, alates hinde teatavaks tegemisest. Erandi, kui õpilasel lubatakse hiljem järgi vastata, kinnitab õppealajuhataja. Õpetaja järelevastamise aeg avalikustatakse kooli kodulehel. Õpetaja teavitab järelevastamise tulemustest õppeinfosüsteemi vahendusel kolme tööpäeva jooksul.
4. Järeltöö sooritamise ja hindamise põhimõtted fikseeritakse õpetaja töökavas ja tehakse õpilasele teatavaks õppeaasta alguses.
5. Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine õpilase poolt, hinnatakse vastavat suulist vastust (esitust), kirjalikku või praktilist tööd, praktilist tegevust või selle tulemust hindega „nõrk“. Järeltöö sooritatakse vastavalt p. 3 kehtestatud korrale.
6. Õppeinfosüsteemis on märgitud tähtjaks esitamata tööd.

6.5 HINDAMISSKAALA

Numbriliselt hinnatakse õpitulemusi viiepallisüsteemis, kus hinne „5“ on „väga hea“, „4“ on „hea“, „3“ on „rahuldav“, „2“ on „puudulik“, „1“ on „nõrk“. Sümboliga T tähistatakse Stuudiumis tegemata või esitamata hindelist tööd. Sümbol ! tähistab Stuudiumis meeldetuletust, tähelepanu pööramist. Hinde täpsustamiseks kasutatakse märke „+“ ja „-“, mis ei laiene kokkuvõtvatele hinnetele (trimestri-, aasta-, kursuse- ja kooliastmehinne).

Sõnaliste hinnangute puhul tähistab „arvestatud“ (A) teadmiste ja oskuste omandamist, „mittearvestatud“ (MA) teadmiste ja oskuste mitteomandamist või töö mitteesitamist. Sõnalisi hinnanguid „arvestatud“ ja „mittearvestatud“ võib kasutada 1.2. ja 3.klassi inimeseõpetuse hindamisel, 3.4.kl. arvutiõpetuse hindamisel, gümnaasiumis uurimistööde aluste ja õppides loon ennast õppeainete hindamisel ning kehalise kasvatus hindamisel meditsiinilise näidustuse korral.

1. Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.
2. Hindamisel viie palli süsteemis:
  - 1) hindegaga „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;
  - 2) hindegaga „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;
  - 3) hindegaga „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus;
  - 4) hindegaga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus;
  - 5) hindegaga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub.
  - 6) viiepalli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegaga „4” 75–89%, hindegaga „3” 50–74%, hindegaga „2” 20–49% ning hindegaga „1” 0–19%.

6.6 SÕNALISED HINNANGUD

1. Sõnalisi hinnanguid kasutatakse 1. klassi õpilaste esimese trimestri teadmiste ja oskuste hindamisel. Sõnaline hinnang väljendab:
  - 1) millises osas on õpilane soovitud tulemused saavutanud;
  - 2) millises osas on vajakajäämisi;
  - 3) kuidas saavutatu seondub õpilase varasemate õpitulemuste ning tema võimete ja vajadustega.
2. Sõnalise hinnangu skaala:
  - 1) „Oskab väga hästi” – saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on õige, loogiline ja mõtestatud, praktilises tegevuses ilmneb omandatu iseseisev ja loov rakendamine.
  - 2) „Oskab hästi” – saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on üldiselt õige, loogiline ja mõtestatud, kuid pole täielik või esineb väiksemaid eksimusi, praktilises tegevuses jääb mõnel määral puudu iseseisvusest.

- 3) „Vajab harjutamist“ – saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on põhiosas õige, kuid esineb mõningaid puudusi ja eksimusi, põhioskused on omandatud lünklikult ja teadmiste rakendamisel praktilises tegevuses esineb raskusi. Õpilane vajab abistamist ja juhendamist.
  - 4) „Vajab palju harjutamist“ – saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemustes esineb palju puudusi, põhioskusi ei ole täielikult omandatud ja teadmisi ei osata praktilises tegevuses rakendada. Õpilane vajab pidevat abistamist ja juhendamist.
3. Kirjalikke kokkuvõtvaid sõnalisi hinnanguid edastatakse lastevanematele trimestri lõpus antava tunnistuse kaudu.

6.7 KOKKUVÕTVA HINDAMISE PÕHIMÕTTED

1. Kokkuvõttev hinne on õppeaine trimestri- ning aastahinne.
2. Kui õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, pannakse õppeaine aastahinne välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.

6.7.1 KOKKUVÕTTEV HINDAMINE I–III KOOLIASTMEL

1. I–III kooliastmel hinnatakse õpilase õpitulemusi vastavas õppeaines kokkuvõtvalt trimestri- ja aastahindega.
2. Trimestrihinne pannakse välja trimestri jooksul saadud vähemalt kolme hinde alusel. Aastahinne pannakse välja antud õppeaasta jooksul saadud trimestrihinnete alusel enne õppeaasta lõppu. Kui õppeainet on üks tund nädalas, võib aastahinde välja panna aasta jooksul saadud hinnete alusel.
3. Õpilasele, kelle trimestrihinne on „puudulik“ või „nõrk“ või kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang, on võimalus 10 õppepäeva jooksul kokkuleppel õpetajaga järele vastata, et omandada nõutavad teadmised ja oskused.
4. Õpilasi, kes saavad logopeedilist abi, hinnatakse diferentseeritult.
5. Kui õppeaine trimestrihinne on jäänud välja panemata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, loetakse aastahinde väljapanekul antud trimestri vältel omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk“.
6. Välja panemata jäänud trimestrihinnet saab järele vastata järgneva trimestri jooksul.

6.7.2 KÄITUMISE JA HOOLSUSE HINDAMINE

1. I–III kooliastmel hinnatakse eraldi hindega ainult õpilase käitumist. Hoolsust arvestatakse vastavalt õpetaja hindamisjuhendile õpilase iseseisvates töodes. 1. - 4. klassis hinnatakse hoolsust eraldi hindega.
2. Käitumise hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine koolis. Õpilase käitumist ei arvestata tema õpitulemuste hindamisel.

6.7.3 HINDE JA HINNANGU VAIDLUSTAMINE

1. Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hinde või hinnangu erimeelsuse korral kohe peale hinde või hinnangu teadasaamist pöörduda aineõpetaja või õppealajuhataja poole.

2. Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega.
3. Kooli direktor teeb otsuse viie tööpäeva jooksul, pärast õppealajuhataja, aineõpetaja, õpilase ning vanemaga konsulteerimist ja teavitab sellest taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast alates.

6.8 TÄIENDAV ÕPPETÖÖ, KLASSIKURSUSE KORDAMINE, PÕHIKOOLI LÕPETAMINE

6.8.1 ÕPILASE TÄIENDAVALLE ÕPPETÖÖLE JA KLASSIKURSUST KORDAMA JÄTMINE

1. Kokkuvõtvate hinnete või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmise klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õpilaste järgmise klassi üleviimise otsus tehakse enne õppeaasta lõppu.
2. Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt trimestrihinnetest või -hinnangutest tuleks välja panna aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang. Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne õppeaasta lõppu. Täiendav õppetöö võib kesta kuni kümme tööpäeva. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetul juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast viimase trimestri lõppu. Aastahinne või -hinnang pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.
3. Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib erandjuhul jätta I–III kooliastmel õpilase klassikursust kordama, kui õpilasel on (ka põhjendamata puudumiste tõttu) kolmes või enamal õppeaines aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang, täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema esile toodud kaalutlused, mille põhjal peetakse otstarbekaks jätta õpilane klassikursust kordama.
4. 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.
5. 9. klassi aineõpetajad teevad I trimestri hinnete alusel õppenõukogule ettepaneku kohaldada individuaalset õppekava põhikoolilõpetajale, kes õpib põhikooli riikliku õppekava alusel ja kellele vähemalt viimase õppeaasta jooksul püsivatest õpiraskustest või keha-, kõne-, meele- või psüühikahäiretest tulenevalt rakendatakse koduõpet või õpiabi või kelle kodune keel erineb kooli õppekeelest ja kes on Eestis alaliselt elanud vähem kui kolm aastat.

6.8.2 ÕPILASE JÄRGMISSE KLASSI ÜLEVIIMINE JA PÕHIKOOLI LÕPETAMINE

1. I–III kooliastme õpilase järgmise klassi üleviimise otsustab õppenõukogu aastahinnete alusel.
2. Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad”, kes on III kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul.

3. Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:
  - 1) kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
  - 2) kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.
4. Haridusliku erivajadusega õpilasele, kellel käesolevas määruses sätestatud tingimustel kooli õppekavaga või nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga on vähendatud või asendatud käesolevas määruses sätestatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus.

7. KARJÄÄRIÕPPE, SH KARJÄÄRIINFO JA NÕUSTAMISE KORRALDAMINE

1. Karjääriõppe eesmärgiks on aidata õpilasel arendada teadlikkust iseendast, omandada teadmisi töömaailmast, elukutsetest ja õppimisvõimalustest ning kujundada hoiakuid ja toimetulekuuskusi, mis soodustavad kaasaegsesse töömaailma sisenemist, karjääriotsuste tegemist ning eneseteostust.
2. Karjääriõppe sihtrühmadeks on õpilased, lapsevanemad, elukestva õppe alal ka õpetajad. Prioriteetsed rühmad on iga kooliastme viimase klassi õpilased.
3. Koolis tagatakse karjääriteenuste kättesaadavus järgmiselt:
  - 1) Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ sisu ja eesmärgid arvestatakse kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õpikeskkonna kujundamisel. Sellest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleised, klassidevahelisi ning ülekoolilisi projekte.
  - 2) Tunnivälise tegevuse käigus toimuvad projektipäevad koolis, õppekäigud ettevõtetes toetavad karjääriotsuste tegemist.
  - 3) Karjäärinõustamisteenus tagatakse õpilasele ja lapsevanemale kooli karjäärispetsialisti poolt ja koostöös lähima nõustamiskeskusega (Rajaleidja, Töötukassa).

8. HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEKORRALDUSE PÕHIMÕTTED JA TUGITEENUSTE RAKENDAMISE KORD

8.1 ÜLDPÕHIMÕTTED

1. Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtub Loo Keskkool kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt õpib haridusliku erivajadusega õpilane üldjuhul tavaklassis koolis kehtestatud õppekava alusel ja õpilase erivajadusega arvestades.
2. Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtub kool esmatasandi ennetuse põhimõttest, kus põhirõhk on klassitasandil tehtaval tööol õpilase individuaalsuse varajasel toetamisel ning tema erivajaduste märkamisel. Vajadusel rakendab kool võimalikult varajasi ja efektiivseid sekkumismeetodeid koolitasandil eelkõige õpihuvi säilitamiseks ning käitumise toetamiseks. Vajadusel kaasatakse pere või kooli algatusel spetsialistid väljastpoolt kooli.

3. Haridusliku erivajadusega (HEV) õpilane on I-XII klassi õpilane, kelle õpiraskused, tervises seisund, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppes eemalviibimine või koolis edasijõudmiseks õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestvuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas (õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid), taotletavates õpitulemustes või õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökavas ning kelle puhul kool rakendab süsteemset abi koolitasandil.
4. Andekas õpilane on I-XII klassi õpilane, kes oma kõrgete võimete tõttu omab eeldusi saavutada väljapaistvaid tulemusi ning on näidanud kas eraldi või kombineeritult eelkõige järgmisi kõrgeid võimeid: üldine intellektuaalne võimekus, akadeemiline võimekus, loominguline mõtlemine, liidrivõimed, võimendatud kujutav-, esituskunstis või spordialadel.

8.2 ÕPILASE ARENGU TOETAMINE KOOLIS JA TOE VAJADUSE ESMANE MÄRKAMINE

1. Õpetajad jälgivad õpilase arengut, käitumist ja hoolsust ning tagasisidestavad õppeinfosüsteemi (Stuudium) vahendusel.
2. Saavutatud õpitulemused on aluseks õppe edasiseks kavandamiseks.
3. Õpetajad kohandavad vajaduse korral õpet ainetunnis õpilase individuaalsete vajaduste ja võimete järgi.
4. Õpilase arengu toetamine toimub kolmel tasandil: klassi tasand, kooli tasand ja võrgustikutöö koostöös teiste spetsialistidega väljaspool kooli.
  - 1) logopeed viib läbi õppeaasta alguses 1.-9. klassidele kirjutamis- ja lugemis oskuste analüüsi, mille tulemusena selgitatakse välja koos õpetajaga logopeedilist tuge vajavad õpilased ja moodustatakse õpiabirühmad;
  - 2) psühholoogid viivad õppeaasta jooksul läbi mälu ja mõtlemise teste (vanema nõusolekul) ja monitooringuid;
  - 3) eripedagoog viib läbi tunnivaatlused, vestlused, analüüsib sooritatud õppetöö ülesandeid ja viib läbi õpilase individuaalse testimise kus hinnatakse õpioskuse ja kognitiivseid võimeid.
  - 4) sotsiaalpedagoog viib läbi vestlusi õpetaja, vanema, õpilasega, tunnivaatlused, koolivälise nõustamismeeskonna otsusega õpilastele sotsiaalste oskuste õppe.
  - 5) võrgustikutöö: Rajaleidja, kohaliku omavalitsuse lastekaitse spetsialist, politseiametnik, Eesti Töötukassa karjäärispetsialistid, koolivälised erialaspetsialistid.
5. Õpetaja nõustab vajaduse korral õpilase vanemat õpilase arengu toetamises ja koduses õppimises.
6. Õpilase arengu toetamiseks korraldab klassijuhataja arenguvestlusi.
7. Tugimeeskond teeb ettepaneku vanemale, õpetajale ja direktorile koolis pakutavate tugimeetmete rakendamiseks. Tugimeetmete rakendamine, maht ja kestus otsustatakse tugispetsialistide, klassi-ja aineõpetajate koostöös. Kool võib kaasata teenuse vajaduse hindamisel ja õpilasele vajaliku toe valikul teiste valdkondade spetsialiste väljastpoolt kooli, teavitades sellest eelnevalt vanemat või tema seaduslikku esindajat.

8. Teenuse valikul arvestatakse õpilase vanust, vajadusi, individuaalseid eeldusi ja võimeid, samuti lahendamist vajava probleemi iseloomu õpilase vajadustest lähtuvalt. Teenuste valikul kuulatakse ära õpilase või tema seadusliku esindaja arvamus.
9. Esmased abimeetmed ei too soovitud tulemusi siis teavitab õpetaja tuge vajavast õpilasest HEV-koordinaatorit. Abivajava õpilase märkaja võib olla ka muu koolitöötaja, samuti kooliväliline inimene, märkaja edastab info koolitöötajale, kes informeerib sellest kooli HEV-koordinaatorit.
10. Hariduslike erivajadustega õppe koordineerija on direktori käskkirjaga määratud, isik, kelle ülesanne on õppetöö ja õpilase arengu toetamiseks korraldada koolisisesest meeskonnatööd, ning koordineerida koolivälises võrgutikutöös osalemist
11. Haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija toetab ja juhendab õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel, nõustab vanemat ning teeb õpetajale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või lisauuringute tegemiseks ning ühelt haridustasemelt teisele ülemineku toetamiseks.
12. Täpsemad hariduslike erivajadustega õppe koordineerija tööülesanded on kirjeldatud ametijuhendis.

8.3 ÕPILASE VAJALIKU TOE VÄLJASELGITAMINE JA TUGIMEETME VALIK NING RAKENDAMINE

1. Kui õpilasel ilmneb vajadus saada tuge, teavitatakse sellest vanemat ning kool korraldab õpilase pedagoogilis-psühholoogile hindamise. Vajaduse korral tehakse koostööd teiste valdkondade spetsialistidega ja soovitatakse lisauuringuid.
2. Hindamise tulemused kantakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile (IAK), mis asub õppeinfosüsteemis (Stuudium).
3. Lähtuvalt erivajadusest saab kool rakendada üldist tuge ja nõustamismeeskonna soovitusel ning lapsevanema nõusolekul tõhustatud või erituge.
4. Tugispetsialistide teenus (edaspidi teenus) on õppeprotsessis õpilase arengut, võimetekohast õppimist ja sotsiaalseid oskusi toetav logopeedi, eripedagoogi, koolipsühholoogi või sotsiaalpedagoogi teenus.
5. Tugispetsialist:
  - 1) teeb koostööd õpetajate ja teiste tugispetsialistidega õpilase abi- ja toetusvajaduse väljaselgitamiseks ning hindab õpilase arengut ja toimetulekut õpikeskkonnas eriala kompetentsist lähtuvalt;
  - 2) nõustab ja toetab õpetajat õpilase õppe- ja arendustegevuste planeerimisel ning läbiviimisel, õpilasele sobiva õppemetoodika ja õppevormi leidmisel, sobilike õppematerjalide, abivahendite valimisel ja kohandamisel ning individuaalse õppe korralduse kava või õppekava koostamisel;
  - 3) toetab ja suunab õpilast esile kerkinud probleemide lahendamisel ning kavandab ja viib läbi õpilase erivajadusest tulenevalt sekkumisi ning õpilase arengut, toimetulekut ja

sotsiaalset tegevusvõimet toetavaid tegevusi individuaalselt või rühmas ning hindab rakendatud meetmete tulemuslikkust;

- 4) koostöös teiste tugispetsialistidega nõustab kooli juhtkonda, õpetajaid ja kooli töötajaid erivajadustega õpilaste õppe korraldamisel, õpilase vajadusi arvestava arengu- ja õpikeskkonna kujundamisel ja õpilase toetamiseks sobivate meetmete valikul;
  - 5) nõustab erialase pädevuse piires vanemaid ja perekonda lapse arengu ja toimetuleku toetamisega seotud küsimustes;
6. Tulenevalt erialasest pädevusest on
- 1) eripedagoogi ülesandeks õpilase arengu- ja õpioskuste taseme kindlaks tegemine ja tema arengut mõjutavate tegurite ning õpivajaduste välja selgitamine; õpetajate juhendamine ja nõustamine õpilase õppe planeerimisel ja läbiviimisel; õpiabirühma- või individuaaltundide ettevalmistamine ja läbiviimine õppeasutuses;
  - 2) logopeedi ülesandeks õpilase kommunikatsioonivõime hindamine, kommunikatsioonihäiretega õpilaste väljaselgitamine, nende suulise ja kirjaliku kõne arengu toetamine ning neile sobiva suhtluskeskkonna soovitamine; õpetajate toetamine õpilaste kommunikatsioonivõime arendamisel, taastamisel ning kompenseerimisel;
  - 3) koolipsühholoogi ülesandeks õpilase psühholoogilist arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavate tegurite (psüühilised protsessid, isiksuse omadused, emotsionaalne seisund, vaimse tervise probleemid, suhtlemis- ja käitumisoscused) hindamine; õpilase nõustamine isikliku elu, õppetööga ning vaimse tervisega seotud probleemidega toimetulekul, tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis- ja suhtlemisoscuste arendamisel ning õpi- ja karjäärivalikute tegemisel; õpilase toetamine ning vanema ja kooli personali nõustamine kriisisituatsioonist väljatulekuks toe korraldamisel;
  - 4) sotsiaalpedagoogi ülesandeks on õpilase sotsiaalsete oskuste hindamine ning tema eakohast tegutsemisvõimet takistavate tegurite analüüsimine, õpilase suhtlemisoscuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamine ja toetamine; koolis esilekerkivate õpilaste sotsiaalsete ja koolikohustuse täitmist takistavate probleemide kaardistamine, nende ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimine.

8.4 ÜLDINE TUGI

1. Üldist tuge pakutakse õpilasele, kellel tekib takistus koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel tulenevalt vähesest koolivalmidusest, kirjutamis- , lugemis- , arvutamiskohustusest, ebapiisavast õppekeele valdamisest või ajutisest õpiraskusest, mis võib olla tingitud tervislikust seisundist, psüühilisest või sotsiaalmajanduslikust taustast.
2. Üldist tuge pakutakse õpilasele, kes tulenevalt kõrgematest vaimsetest võimetest, eriandekusest, tugevast motivatsioonist vajab erisusi õppekorralduses.
3. Üldine tugi õpiväljundite saavutamiseks on järgmine:
  - 1) Õpetajapoolne lapse vajadustest lähtuv individuaalne juhendamine ainetunnis või ainealane konsultatsioon;
  - 2) muudatused või kohandused õppesisus, õppekoormuses, õppekorralduses ja õppekeskkonnas, millega ei kaasne nominaalse õppeaja muudatust, õpitulemuste vähendamist või asendamist (kokkulepped vormistatakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil);

- 3) tugispetsialistide teenus: logopeediline nõustamine, eriedagoogiline nõustamine, psühholoogiline nõustamine, sotsiaalpedagoogiline nõustamine, kooli tervishoiutöötaja konsultatsioon;
  - 4) õpiabitundide korraldamine;
  - 5) individuaalse õppekava rakendamine (kinnitatakse direktori käskkirjaga);
  - 6) õpiabirühma vastuvõtmine (kinnitatakse direktori käskkirjaga).
4. Üldine tugi püsivate käitumisprobleemide ja koolikohustuse mittetäitmise puhul on järgmine:
- 1) vestlused õpilase ja lapsevanemaga;
  - 2) käitumise tugikava rakendamine;
  - 3) õppekeskkonna ajutine kohandamine;
  - 4) kooli tugispetsialistide nõustamine;
  - 5) individuaalse õppekava rakendamine;
  - 6) vajadusel kohaliku omavalitsuse sotsiaalosakonna lastekaitsespetsialisti või juhtumikorraldaja kaasamine.
5. Õpiabi-, logopeedilised ja hariduslike erivajaduste õpilaste klassid ja rühmad tuleb moodustada ja kinnitada direktori korraldusega jooksva õppeaasta 1. oktoobriks ja vastavalt vajadusele 1.veebruariks.

8.5 TÕHUSTATUD TOE JA ERITOE RAKENDAMINE HARIDUSLIKU ERIVAJADUSEGA ÕPILASELE

1. Tõhustatud või erituge rakendatakse juhul, kui kooli pakutud üldine tugi ei anna õpilase arenguks tulemusi ja kooliväline nõustamismeeskond on teinud vastava soovitusel.
2. Lapsevanema kirjaliku nõusoleku alusel saab kool EHISes juurdepääsu nõustamismeeskonna soovitusel.
3. Tõhustatud või erituge rakendatakse lapsevanema kirjaliku avalduse alusel.
4. Tõhustatud tuge rakendatakse õpilasele, kes oma püsiva õpiraskuse, psüühika või käitumishäire või muu tervises seisundi tõttu vajab vähemalt üht järgmistest teenustest:
  - 1) pidevat tugispetsialistide teenust ja individuaalset õppekava ühes, mitmes või kõikides ainetes;
  - 2) pidevat tugispetsialistide teenust ja osajaga õpet individuaalselt või rühmas;
  - 3) pidevat tugispetsialistide teenust ja individuaalset tuge klassis toimuva õppetöö ajal;
  - 4) õpet eriklassis.
5. Erituge rakendatakse õpilasele, kes tulenevalt tema raskest ja püsivast psüühikahäirest, intellekti-, meele- või liitpuudest vajab järgmisi õppekorralduse muudatusi.

8.6 INDIVIDUAALNE ÕPPEKAVA

1. Individuaalse õppekava alusel võib kool teha õpilast õpetades muudatusi või kohandusi õppeajas, -sisus, -protsessis ja -keskkonnas.

2. Kool koostab individuaalse õppekava järgmistel juhtudel:
  - 1) Õpilasele rakendatakse õppekorraldust, mille puhul õpilane on väga vähesel määral kaasatud klassis läbiviidavasse õppesse;
  - 2) Õpilase õppekava erineb klassile tehtud õppekavast;
  - 3) Õpilase klassi läbimise aega või nominaalset õppeaega muudetakse;
  - 4) Õpilasele rakendatud kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine kooli või riikliku õppekavaga võrreldes;
  - 5) Kooliväline nõustamismeeskond on andnud õpilase arengu toetamiseks soovitusi vähendada või asendada riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemusi või vabastada kohustusliku õppeaine õppimisest.
3. Õpilase hariduslikust erivajadusest tulenevalt on lapsevanemal võimalus saada lisanõustamist ja soovitusi õpilase arengu toetamiseks Haridus- ja Noorteameti Innove (Rajaleidja) keskusest.

8.7 OSUTATUD TOE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

1. Tugiteenuse rakendamise tulemuslikkuse kohta märgivad kõik hariduslike erivajadustega õpilasega tegelenud õpetajad ja tugispetsialistid kord õppeaastas (30. maiks) individuaalse arengu jälgimise kaarti õpilase (aine)alase toimetuleku kirjelduse ja esitavad omapoolsed soovitused. Individuaalse arengu jälgimise kaardil märgitakse ära ka toimunud ümarlauad ja muud kooli poolt rakendatud tugiteenused ja meetmed.
2. Vähemalt korra õppeaastas ja juhul, kui koolivälise nõustamismeeskonna määratud toe rakendamise tähtaeg on lõppenud, hindab kooli tugimeeskond koostöös õpetajate ja teiste tugispetsialistidega soovitatud toe rakendamise mõju ning teeb ettepanekud edasiseks tegevuseks.
3. Õppeinfosüsteemis (Stuudium) asub õpilase individuaalse arengu kaart, kuhu kantakse rakendatud teenused, tugi ja hinnang nende tulemuslikkuse kohta, edasised soovitused.
4. Tugiteenuse rakendamise tulemuslikkuse kohta märgivad kõik hariduslike erivajadustega õpilasega tegelenud õpetajad ja tugispetsialistid kord õppeaastas (14. juuniks) individuaalse arengu jälgimise kaarti õpilase (aine)alase toimetuleku kirjelduse ja esitavad omapoolsed soovitused. Individuaalse arengu jälgimise kaardil märgitakse ära ka toimunud ümarlauad ja muud kooli poolt rakendatud tugiteenused ja meetmed

9. ÕPILASTE JA LASTEVANEMATE TEAVITAMISE JA NÕUSTAMISE KORRALDUS

1. Klassi- või aineõpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete ja annete kõrgeimale võimalikule tasemele arendamiseks tuleb põhikoolis selgitada välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valida sobivad õppemeetodid ning korraldada diferentseeritud õpet. Loo Keskkool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.
2. Kool nõustab vajaduse korral õpilase vanemat õpilase arengu toetamises ja kodus õppimises.

3. Kool korraldab õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavuse.
4. Kool tagab õpilasele ning vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatus korralduse kohta ning juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks trimestri/kursuse algul.
5. Õpilaste ja vanemate teavitamine toimub kooli kodukorras sätestatud korra kohaselt.

10. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMISE PÕHIMÕTTED

1. Loo Keskkooli õpetajate koostöö toimub õppenõukogu, koostööpäevade ja sisekoolituste vahendusel. Õppeaasta viimasel õppenõukogukoosolekul seatakse õppeaasta eesmärgid, tegevused nende saavutamiseks, sh õppekava arendustegevused ja personali täiendkoolitused.
2. Ainevaldkonniti kuuluvad õpetajad 5 ainekomisjoni – algklassid, emakeel-sotsiaalsed, võõrkeeled, loodus-reaalsed ja oskusained. Ainekomisjoni tööd koordineerib ainekomisjoni juht.
3. Vastavalt vajadusele moodustavad õpetajad töögrupe, mis tegelevad kooli arendustegevusega või õppe-kasvatusalaste probleemide lahendamiseks sh õppekava arendusega.
4. Klassiõpetaja ja aineõpetaja kujundab kooli õppekava ning ainekava alusel välja töökava, mis arvestab klassi omapära ja suundumust, kooli arengusuunda ning eripära, õpilaste vaimseid ja kooli materiaalseid ressursse. Töökava on dokument, mille alusel toimub õppetöö õppetunnis.
5. Klassiõpetaja ja aineõpetaja töökavas täpsustatakse kooli õppekava üldosas ning ainekavas esitatut, arvestades konkreetseid õpilasi, kasutatavat õppekirjandust ja -materjale, õpetajatevahelist koostööd ning õppeaasta üldtööplaani.
6. Klassiõpetaja ning aineõpetaja töökavad on vormistatud trimestrite ja/või kursuste kalenderplaanina.
7. Klassiõpetaja ja aineõpetaja töökavas on õppesisu liigendatud ulatuslikumate õppeteemade järgi. Näidatud on olulisemad alateemad, käsitletavat põhimõistet, kasutatavad meetodid, õppekirjandus jm õppematerjal; oodatavad õpitulemused ja nende kontrollimise/hindamise aeg ning moodused.
8. Klassiõpetaja ja aineõpetaja töökava õppesisu osas kavandatakse täpselt eesmärgistatud õppeülesanded õpitulemuste saavutamiseks.
9. Otsustused, mida klassiõpetaja ja aineõpetaja on teinud oma eripära määratledes, kajastuvad töökavas õppemeetodite valiku kaudu.
10. Töökavas esitatakse muuhulgas:
  - 1) hindamise põhimõtted ja vormid;
  - 2) ainespetsiifilised nõuded;
  - 3) järeltöö sooritamise põhimõtted.

11. KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

1. Kooli õppekava kehtestab kooli direktor. Kooli õppekava ja selle muudatused esitatakse enne kehtestamist arvamuse andmiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.
2. Loo Keskkooli õppekava koostamine ja arendamine eeldab õpilaste, õpetajate, kooli juhtkonna, hoolekogu, lastevanemate, kooli pidaja, teiste õppeasutuste ja organisatsioonide koostööd riikliku õppekava üldosa mõtestamisel ning ainekavade koostamisel.
3. Loo Keskkooli õppekava koostamises ja arendamises kasutatakse erinevaid töövorme. Selles töös osalevad kõik pedagoogid.
4. Loo Keskkooli õppekava vaadatakse läbi kord õppeaastas ja vajadusel viiakse sisse parandused ja täiendused enne uue õppeaasta algust.
5. Loo Keskkooli õppekava koostamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab kooli direktor.
6. Loo Keskkooli õppekava uuendamise ja täiendamise korra kinnitab kooli direktor.
7. Loo Keskkooli õppekava avalikustatakse kooli veebilehel.

LOO KESKKOOLI ÕPPEKAVA LISAD

LISA 1 PÄDEVUSED LOO KESKKOOLIS

1. Õppekava tähenduses on pädevus asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas tulemuslikult, loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida. Pädevused jagunevad üld- ja valdkonnapädevusteks.
2. Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused, mis on väga olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, aga ka läbivate teemade käsitlemise kaudu ainetundides, tunni- ja koolivälises tegevuses ning nende kujunemist jälgitakse ja suunatakse õpetajate omavahelises ning kooli, kodu ja kogukonna ühistöös.
3. Üldpädevused on:
  - 1) kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid;
  - 2) sotsiaalne- ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust; teada ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel;
  - 3) enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ning tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida terveid eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme;
  - 4) õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda ja hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ning seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida enda teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise vajadust;
  - 5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;
  - 6) matemaatika- loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõendus põhiseid otsuseid; mõiste loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt;

- 7) ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi; aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske; rakendada finantskirjaoskust.
  - 8) digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.
4. Lähedase eesmärgiseade ja õppesisuga õppeained moodustavad ainevaldkonna. Ainevaldkonna õppeainete õpetamise peamine eesmärk on vastava valdkonnapädevuse kujunemine, mida toetavad õppeainete eesmärgid ja õpitulemused. Valdkonnapädevuse kujunemist toetavad lõiming teiste ainevaldkondade õppeainetega ning tunni- ja kooliväline tegevus. Valdkonnapädevuste kirjeldused on esitatud ainevaldkondade kavades.
5. Loo Keskkooli õppekavas on järgmised ainevaldkonnad:
- 1) keel ja kirjandus;
  - 2) võõrkeeled;
  - 3) matemaatika;
  - 4) loodusained;
  - 5) sotsiaalsained;
  - 6) kunstained;
  - 7) tehnoloogia;
  - 8) kehaline kasvatus.
6. Ainekavades esitatakse nii kooliastmete õpitulemused kui ka õpitulemused õppeteemade läbimisel või osaoskuseti. Õpitulemused toetavad valdkonnapädevuste kujunemist. Väärtushoiakute saavutatuse kohta antakse õpilasele kirjeldavat tagasisidet arenguvestluste käigus.

I KOOLIASTMES TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

I kooliastme lõpus õpilane:

- 1) peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- 2) tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;

- 3) teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- 4) oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida;
- 5) suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta) ning seda suuliselt ja kirjalikult esitada;
- 6) mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase;
- 7) arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades;
- 8) käitub loodust hoidvalt;
- 9) oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitada ning lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti lugeda;
- 10) oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
- 11) austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid;
- 12) oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
- 13) hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve;
- 14) oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;
- 15) teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda, ning on valmis seda tegema.

ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED I KOOLIASTMES

1. klassis on õpetuse ja kasvatuse põhitavaks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Esimeses kooliastmes keskendutakse:

- 1) kõlbeliste tõekspidamiste ning heade käitumistavade tundmaõppimisele ja järgimisele;
- 2) positiivse suhtumise kujunemisele koolis käimisesse ja õppimisesse;
- 3) õpiharjumuse ja -oskuste kujundamisele ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisele;
- 4) eneseväljendusoskuse ja -julguse kujunemisele;
- 5) põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel;
- 6) õpiraskuste äratundmisele ning tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.
- 7) õpetaja olulisim ülesanne on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni;

- 8) õppetöö korraldamise alus võib I kooliastmes olla üldõpetuslik tööviis. Sõltuvalt õpilaste ettevalmistusest võib kasutada ka aineõpetuslikku tööviisi või üld- ja aineõppe kombineeritud varianti.

II KOOLIASTMES TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

II kooliastme lõpus õpilane:

- 1) hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena; peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest;
- 2) oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid) olenevalt õppeülesande iseärasustest;
- 3) väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;
- 4) oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada, oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida;
- 5) oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides;
- 6) oskab mõtestatult kuulata ja lugeda eakohaseid tekste, luua eakohasel tasemel keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid suulisi ja kirjalikke tekste ning mõista suulist kõnet;
- 7) tuleb vähemalt ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel;
- 8) on kindlalt omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning tunneb ja oskab juhendamise abil kasutada loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades;
- 9) väärtustab säästvat eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest;
- 10) oskab kasutada arvutit ja internetit suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste;
- 11) oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida erinevatest allikatest vajalikku teavet, seda tõlgendada, kasutada ja edastada; oskab teha vahet faktil ja arvamusel;
- 12) tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- 13) väärtustab kunstiloomingut ning suudab end kunstivahendite abil väljendada;
- 14) väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
- 15) on leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust töömaailmast.

ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED II KOOLIASTMES

II kooliastmes on õpetuse ja kasvatus põhitaotluseks vastutustundlike ja iseseisvate õpilaste kujunemine. Õppetöös on oluline äratada ja säilitada õpilaste huvi õppekavaga hõlmatud teadmista ja tegevusvaldkondade vastu. II kooliastmes keskendutakse:

- 1) õpimotivatsiooni hoidmisele ja tõstmisele, seostades õpitut praktikaga ning võimaldades õpilastel teha valikuid, langetada otsuseid ja oma otsuste eest vastutada;
- 2) huvitegevusvõimaluste pakkumisele;
- 3) õpilaste erivõimete ja huvide äratundmisele ning arendamisele;
- 4) õpiraskustega õpilastele tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

Õpetuses rakendatakse mitmekesiseid tööviise ja ülesandeid, mis võimaldavad murdeikka jõudvatel õpilastel teha iseseisvaid valikuid ja seostada õpitut praktilise eluga ning aitavad toime tulla õpilaste individuaalselt erineva arenguga, nende muutuvate suhete ja tegutsemisega uutes rollides.

III KOOLIASTMES TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

III kooliastme lõpus õpilane:

- 1) tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
- 2) tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt;
- 3) on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;
- 4) on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärgid ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;
- 5) suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ning asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ning järgib õigekirjareegleid;
- 6) valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste;
- 7) suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist;
- 8) mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
- 9) oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi;
- 10) suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada;
- 11) on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust;
- 12) suudab väljendada ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist;

- 13) väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne;
- 14) mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.

ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED III KOOLIASTMES

III kooliastmes on õppe ja kasvatuse põhitaotlus aidata õpilastel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes igapäevaelus iseseisvalt toime tulevad ning suudavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed valida. III kooliastmes keskendutakse:

- 1) õpimotivatsiooni hoidmisele;
- 2) õppesisu ja omandatavate oskuste seostamisele igapäevaeluga ning nende rakendatavuse tutvustamisele tulevases tööelus ja jätkuõpingutes;
- 3) erinevate õpistrateegiate teadvustatud kasutamisele ning enesekontrollimise oskuse arendamisele;
- 4) pikemaajaliste õppeülesannete (sealhulgas uurimuslike õppeülesannete) planeerimisele, eesmärkide püstitamisele ja oma tulemuste hindamisele;
- 5) õpilaste erivõimete ja huvid arendamisele;
- 6) õpilaste toetamisele nende edasiste õpingute ja kutsevalikute tegemisel.

LISA 2 LÄBIVAD TEEMAD PÕHIKOOLIS

1. Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas tähtsustatud valdkondi ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.
2. Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:
  - 1) õppekeskkonna korralduses – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õppekeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ning eesmäärke;
  - 2) aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ning ülekoollisi projekte. Õppeainete roll läbiva teema õppes on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga;
  - 3) valikainete valikul – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;
  - 4) läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös – õpilased võivad läbivast teemast lähtuda selle loovtöö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatööna;
  - 5) korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ning kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassivälist õppetegevust ja huviringide tegevust ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.
3. Loo Keskkooli õppekava läbivad teemad on:
  - 1) elukestev õpe ja karjääri kujundamine – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema sobivaid haridus- ja tööalaseid valikuid;
  - 2) keskkond ja jätkusuutlik areng – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele;
  - 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele;
  - 4) kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis;
  - 5) teabekeskond ja meediakasutus – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks ja analüüsivaks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskonda, suudab meediamaailma sisu ja allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada, tunnustab

autorlust, oskab luua kvaliteetset meediasisu, arvestades oma eesmärke ja ühiskonnas omaksvõetud suhtlemise norme ning toimib turvaliselt ja vastutab oma käitumise eest end ümbritsevas teabekeskkonnas;

- 6) tehnoloogia ja innovatsioon – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas;
- 7) tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele;
- 8) väärtused ja kõlblus – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
- 9) Temaatilised rõhuasetused on kooliastmeti erinevad, arvestades õpilase elukogemusi. Lähtutakse mina/meie suhtest ümbritsevaga: kodu, kodupaiga ja seal elavate inimestega, paikkonnaga, Eesti, Euroopa, maailmaga.
- 10) Läbivate teemade õpetus realiseerub kogu kooli tegevuse kaudu: ainekavade, kooli mikrokliima, juhtimise ja majandamise kaudu. Õpetajal on õpimotivatsiooni loov, hoiakuid kujundav ning ea- ja jõukohast õppekeskkonda loov roll. Eelistatud on õppevormide mitmekesisus, õppimine kogemuse kaudu: rühmatööd, projektid, ekskursioonid, arutelud, individuaalsed ülesanded, kodutööd, loovülesanded jne. Õpetaja isiklik eeskuju hoiakute ja töö- ning suhtlemisoskuste osas omab määravat tähtsust.

LÄBIVAD TEEMAD I–III KOOLIASTMES

LÄBIV TEEMA „ELUKESTEV ÕPE JA KARJÄÄRI PLANEERIMINE”

1. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
2. Õpilast suunatakse:
  - 1) teadvustama oma huve, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ning kutseplaanide konkreetsemaks muutumisele;
  - 2) arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamisioskusi ning teabega ümberkäimise oskusi;
  - 3) arendama oskust seada endale eesmärke ning tegutseda neid ellu viies süsteemselt;
  - 4) kujundama valmisolekut elukestvalt õppida ja kutseotsuseid teha ning tundma haridus- ning koolitusvõimalusi;
  - 5) tutvuma erinevate ametite ja elukutsetega, nende arenguga minevikus ning tulevikus, tundma õppima töösuhteid reguleerivaid õigusakte ja kodukoha majanduskeskkonda.
3. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemine I kooliastmes

4. Läbiva teema käsitlemine I kooliastmes aitab õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisse ning toetab esmaste õpioskuste omandamist. Mänguliste tegevuste abil aidatakse õpilasel kujundada ning õppida tundma ennast ja lähiümbruse töömaailma, tuginedes õpilase kogemustele igapäevaelust. Õpilasele tutvustatakse erinevaid tegevusalasid ja ameteid, nende olulisust ning omavahelisi seoseid.
5. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemine II kooliastmes
6. Läbiva teema käsitlemine II kooliastmes keskendub õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele, oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele. Eesmärk on aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi. Õpilasele tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid ning nende seost inimeste individuaalsete eelduste ja huvidega.
7. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemine III kooliastmes
8. Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning esmaste kutsevalikutega seostamisele. Õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Erinevate õppetegevuste kaudu võimaldatakse õpilasel saada ülevaade tööturu üldisest olukorrast ja tuleviku prognoosidest, erinevatest töödest eri tegevusvaldkondades ameti- ja kutsealadel ning kasutada seda infot nii tulevase õpitava eriala valimisel kui pikemaajalisel karjääri planeerimisel. Erinevate ametite ja elukutsete tutvustamisel pööratakse tähelepanu töö iseloomule, töökeskkonnale, töötingimustele, vajalikele teadmistele, oskustele ja isikuomadustele. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega seotud stereotüüpeid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus kasutada karjääriteenuseid (karjääriõpe, -info ja nõustamine) ning omandada karjääriplaani koostamiseks vajalikud teadmised ja oskused.

LÄBIV TEEMA „KESKKOND JA JÄTKUSUUTLIK ARENG”

1. Läbiva teema „Keskond ja jätkusuutlik areng” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
2. Õpilast suunatakse:
  - 1) aru saama loodusest kui terviksüsteemist, inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest ning inimese sõltuvusest loodusressurssidest;
  - 2) aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest ning inimtegevusega kaasnevatest mõjudest;
  - 3) väärtustama bioloogilist (sealhulgas maastikulist) ja kultuurilist mitmekesisust ning ökoloogilist jätkusuutlikkust;
  - 4) arutlema keskkonnaprobleemide üle nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, kujundama isiklike keskkonnaalaseid seisukohti ning pakkuma lahendusi keskkonnaprobleemidele;

- 5) võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest, kasutama loodussäästlikke ja jätkusuutlikku arengut toetavaid tegutsemisviise; hindama ning vajaduse korral muutma oma tarbimisvalikuid ja eluviisi.
3. Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” käsitlemine I kooliastmes
Läbiva teema käsitlemine I kooliastmes tugineb õpilase kogemustele, igapäevaelu nähtustele ning looduse vahetule kogemisele. Õppe ja kasvatus kaudu taotletakse õpilase keskkonnataju kujunemist, pööratakse tähelepanu kodu- ja kooliümbruse keskkonnaküsimustele ning tegutsemisviisidele, mille abil on keskkonnaprobleeme võimalik praktiliselt ära hoida ja lahendada.
4. Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” käsitlemine II kooliastmes
Läbiva teema käsitlemine II kooliastmes keskendub peamiselt koduümbruse ja Eesti keskkonnaprobleemide käsitlemisele. Arendatakse tahet osaleda keskkonnaprobleemide ärahoidmises ja lahendamises ning kujundatakse keskkonnaalast otsustamisoskust. Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt.
5. Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” käsitlemine III kooliastmes
Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarenguprobleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada arusaama loodusest kui terviksisüsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda ning eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.

LÄBIV TEEMA „KODANIKUALGATUS JA ETTEVÕTLIKKUS”

1. Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
2. Õpilast suunatakse:
  - 1) väärtustama ühiselu demokraatlikku korraldamist, koostööd, kodanikualgatus ja vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivaldatut lahendamist;
  - 2) olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklikke seisukohti ning neid väljendama;
  - 3) tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustusi;
  - 4) mõistma avaliku, ettevõtliku- ja mittetulundussektori seoseid ning toimimist;
  - 5) mõistma enda kui üksikisiku rolli ühiskonnas ning omandama oskusi osaleda otsustamisprotsessides;

- 6) mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas ning suhtuma positiivselt ettevõtlusse ja selles osalemisse.
3. Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” käsitlemine I kooliastmes
Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes on keskne saada koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemusi. Selle viisid on õpilaste vabatahtlik tegevus, nt talgutöö, ühisürituste korraldamine vms. Lähtudes paikkonna võimalustest, tutvustatakse õpilasele kodukandi ettevõtteid, noorteühinguid ja teisi vabatahtlikke organisatsioone või huvirühmi, kes korraldavad kogukonnas üldkasulikke tegevusi, milles õpilased saavad osaleda.
4. Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” käsitlemine II kooliastmes
Läbiva teema käsitlemisel II kooliastmes on oluline toetada õpilase initsiatiivi ning pakkuda talle võimalusi ja abi ühisalgatusteks. Õpilasi innustatakse iseseisvalt tegutsema ühise eesmärgi nimel ning võtma sellega kaasnevat vastutust ja kohustusi. Oluline on suunata õpilasi leidma jõukohastele probleemidele loomingulisi lahendusi ning aidata neil kogeda koos tegutsemise kasulikkust ja vajalikkust.
5. Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” käsitlemine III kooliastmes
Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele. Tähtsal kohal on riigi demokraatliku valitsemise korraldus ning üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel. Kodanikualgatuse ning vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks tutvustatakse õpilasele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ja teda julgustatakse neis tegevustes osalema.

LÄBIV TEEMA „KULTUURILINE IDENTITEET”

1. Läbiva teema „Kultuuriline identiteet” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
2. Õpilast suunatakse:
  - 1) mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijana ja kultuuride vahendajana;
  - 2) mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana;
  - 3) olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomingsusse, taunima diskrimineerimist;
  - 4) tundma õppima ning väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ning eripära, toetudes ühelt poolt erinevates õppeainetes õpitule ja seda üldistades, teiselt poolt ka omaalgatuslikult loetule, nähtule ning kogetule;
  - 5) teadvustama ning tundma õppima mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust;

- 6) omandama teadmisi kultuuride (sealhulgas eesti rahvuskultuuri) kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta.
3. Läbiva teema „Kultuuriline identiteet” käsitlemine I kooliastmes
Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes on oluline pakkuda õpilasele võimalust osaleda oma kultuurikeskkonna tavades ja kogeda sellega seonduvaid emotsioone. Õpilasel aidatakse jõuda mõistmiseni, et teatud tavad ja kombed on omased teatud kultuurile. Õppe ja kasvatusena kujundatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumusi, toetatakse uudishimu uue ja erineva suhtes ning positiivset suhtumist sellesse. Õpilaste erinevaid kogemusi kokku viies saavutatakse üldpilt oma kultuurist ja selle kokkupuudetest teiste kultuuridega.
4. Läbiva teema „Kultuuriline identiteet” käsitlemine II kooliastmes
Läbiva teema käsitlemisel II kooliastmes on tähtis kujundada positiivseid hoiakuid erinevate kultuuride ja inimeste suhtes ning vältida eelarvamusliku suhtumise kujunemist. Õpitakse respektierima erisusi ja hindama neid kui kultuurilist mitmekesisust ning kultuuride vastastikuse rikastamise vahendit. Õppes ja kasvatuses leitakse võimalusi, kus õppija saab rakendada teadmisi ja oskusi oma kultuuri tutvustamiseks näiteks koolide ja rahvusvaheliste projektide kaudu.
5. Läbiva teema „Kultuuriline identiteet” käsitlemine III kooliastmes
Läbiva teema käsitlemisel III kooliastmes on keskne aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.

LÄBIV TEEMA „TEABEKESKKOND”

1. Läbiva teema „Teabekeskond” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi.
2. Õpilast suunatakse:
  - 1) mõistma vahetu ja vahendatu sarnasusi ning erinevusi;
  - 2) valima sobivat suhtlusregistrit ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest;
  - 3) määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;
  - 4) kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskondi;
  - 5) arendama kriitilise tebeanalüüsi oskust.
3. Läbiva teema „Teabekeskond” käsitlemine I kooliastmes
Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes on keskmes õpilase igapäevane teabekeskond. Õpetaja abil ja kaaslaste toel harjutakse kirjeldama oma tegevust teabekeskonnas. Õpilane õpib mõistma temale suunatud teadete suhtluseesmärki ning eristama olulisi teateid

ebaolulistest. Samuti harjub õpilane mõistma, millised seaduspärasused kehtivad privaatses ja millised avalikus ruumis, sealhulgas internetis. Läbiva teema rõhuasetused toetavad I kooliastmes inimeseõpetuse, emakeele ning teiste õppeainete kaudu toimuvat suhtlemisuskuste kujundamist. Õpilase eakohast meediakasutust arvestades pööratakse rohkem tähelepanu visuaalsele meediale ning visuaalse teksti analüüsile.

4. Läbiva teema „Teabekeskond” käsitlemine II kooliastmes

Läbiva teema käsitlemisel II kooliastmes on käsitluse keskmes avalikus ja privaatses ruumis toimimise seaduspärasused ning põhiliste kommunikatsiooniformaatide tundmaõppimine. Õpilane harjub internetis liikudes eristama avalikku ja isiklikku sfääri ning valima selle põhjal õiget suhtlusviisi. Teise kooliastme jooksul harjutakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki, hindama selle kvaliteeti ning tuvastama uudises puuduvat teavet.

5. Läbiva teema „Teabekeskond” käsitlemine III kooliastmes

Läbiva teema käsitlemisel III kooliastmes õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas, sealhulgas majanduselusel, ning kasutama meediat teabeallikana. Senisest olulisemaks muutub teabe usaldusväärsuse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leitud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides). Õpetus ja kasvatus töös aitavad õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks. Läbiva teema käsitlemine loob võimalused analüüsida meediaga seotud problemaatilisi olukordi (eraellu sekkumine, vääртеabe edastamine, huvide kahjustamine, kallutatud teabe edastamine vms).

LÄBIV TEEMA „TEHNOLOOGIA JA INNOVATSIOON”

1. Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvus tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
2. Õpilast suunatakse:
  - 1) omandama teadmisi tehnoloogiate toimimise ja arengusuundade kohta erinevates eluvaldkondades;
  - 2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;
  - 3) aru saama tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest ning omavahelisest seotusest;
  - 4) mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes;
  - 5) kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi *IKT*) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks;
  - 6) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet uuenduslike ideede rakendamisel erinevates projektides.

3. Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon” käsitlemine I kooliastmes
4. Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, vormistades arvutiga loovtöid. Soovitav on kasutada eelkõige frontaalset õpetamismeetodit ning mängulisi arvutiprogramme. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise integreerimise kaudu õppetegevusse.
5. Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon” käsitlemine II kooliastmes
6. Läbiva teema käsitlemine II kooliastmes põhineb eelkõige kooli ja õppetööga seonduvatel praktilistel ülesannetel, mis eeldavad tehnoloogia rakendamist erinevates ainetundides või huvitegevuses. Arvutipõhises õppes on soovitatav kasutada rühmatööd ja aktiivõppemeetodeid.
7. Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon” käsitlemine III kooliastmes
8. Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes kujundab IKT rakendamise pädevusi igapäevaelus ja õpingutes. Nende pädevuste kujundamiseks tuleb erinevate õppeainete õpetajatel lõimida oma ainetundidesse IKT rakendamisel põhinevaid meetodeid ja töövõtteid. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele on III kooliastmes soovitatav kasutada nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.

LÄBIV TEEMA „TERVIS JA OHUTUS”

1. Läbiva teema „Tervis ja ohutus” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.
  - 1) Tervisekasvatus põhineb õpilaste tervisega seonduvate teadmiste ja hoiakute ning sotsiaalsete toimetulekuoskuste arendamisel. Seda toetab tervist edendava kooli põhimõtete rakendamine koolis.
  - 2) Ohutuse valdkonnas õpetatakse käituma ohutult liiklus-, tule-, veeohu ja teiste keskkonnast tulenevate ohtude puhul ning otsima vajaduse korral abi.
2. Õpilast suunatakse:
  - 1) terviseteadlikkuse arenemisele, sealhulgas oma tervise ja turvalise käitumise väärtustamisele;
  - 2) kasutama oma teadmisi, enesega toimetuleku oskusi ning üldisi sotsiaalseid oskusi enda ja teiste turvalisuse, sealhulgas turvalise koolikeskkonna kujundamiseks;
  - 3) teadvustama oma otsuste ja käitumise ning selle tagajärgede seost tervise ja turvalisusega;
  - 4) leidma ning kasutama usaldusväärset terviseteadet ja abiteenuseid;
  - 5) teadvustama keskkonna mõju oma tervisele.
  - 6) ohutuse valdkonnas:
    - 7) tundma eri liiki ohuallikate ja ohtlike olukordade olemust ning nende võimalikku tekkemehhanismi;
    - 8) vältima ohuolukordadesse sattumist;

- 9) kujundama turvalisele kooli- ja kodukeskkonnale ning liiklusohutusele suunatud hoiakuid ja käitumist;
  - 10) omandama teadmisi ning oskusi ohu- ja kriisiolukordades tõhusalt käituda;
  - 11) kujundama õiget liikluskäitumist, harjuma järgima liikluses kehtivaid norme ning arvestama kaasliiklejaid;
  - 12) tundma õppima ja väärtustama liikluse ning ohutuse reeglitest tulenevaid õigusi, kohustusi ja vastutust.
3. Läbiva teema „Tervis ja ohutus” käsitlemine I kooliastmes
- Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes pannakse rõhk tervislike ja ohutute käitumisviiside kujundamisele. Õppija omandab eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui sotsiaalse tervise aspektiga ning kujuneb tervist väärtustav hoiak. Selles vanuses on tähtis, et õpilane mõistaks ohu olemust ja selle tekkepõhjusi oma igapäevases keskkonnas ning omandaks oskused käituda ohutult ja turvaliselt. Õppemeetoditest on rõhk jutustustel, aruteludel, rühmatöödel, demonratsioonidel, rollimängudel ja käitumise modelleerimisel.
4. Läbiva teema „Tervis ja ohutus” käsitlemine II kooliastmes
- Läbiva teema „Tervis ja ohutus” käsitlemisel II kooliastmes pööratakse teadmiste ja oskuste kujundamise kõrval tähelepanu eelkõige vastavasisuliste väärtushinnangute kujundamisele, õpetuse elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt uimastite kuritarvitamine, suitsetamine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus). Õppemeetoditest sobivad aktiivõppemeetodid, arutelu, rühmatöö, rollimängud ja demonratsioonid. Õppetööd ainetundides saavad täiendada noortelt noortele metoodikal põhinevad tunnivälised projektid.
5. Läbiva teema „Tervis ja ohutus” käsitlemine III kooliastmes
- Läbiva teema käsitlemisel III kooliastmes pööratakse tähelepanu tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, diskussioon, juhtumianalüüsid, rühmatöö, uurimisprojektid ja rollimängud. Tähtsal kohal on ka õpilastega korraldatavad klassivälised ennetusprogrammid ning õpilaste maksimaalne kaasamine tervist edendavatesse ja ümbritseva turvalisust suurendavatesse tegevustesse.

LÄBIV TEEMA „VÄÄRTUSED JA KÕLBLUS”

1. Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
2. Õpilast suunatakse:
  - 1) tunnustama väärtusi, kõlblisi norme ja viisakusreegleid;
  - 2) analüüsima süstemaatiliselt kõlblisi norme ja väärtusi;
  - 3) arutlema üldtunnustatud eetiliste printsiipide üle ja neid omaks võtma;
  - 4) juhinduma oma käitumises neist põhimõtetest ning hindama iseenda ja kaasinimeste käitumist nende alusel;
  - 5) osalema kollektiivi (klassi, kooli, huviringi jm) eetikakoodeksi ja käitumisreeglite väljatöötamises ning neid järgima;
  - 6) reflekteerima nii iseenda kui ka kaasinimeste käitumispõhimõtete üle, kasutades kõlbliste konfliktide lahendamise ning vastutustundlike valikute tegemise oskusi.
3. Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus” käsitlemine I kooliastmes
4. Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes on rõhk iseenda tundmaõppimisel, heade kommete omandamisel ja sellise klassikollektiivi kujundamisel, kus peetakse oluliseks õiglust, ausust, hoolivust, sallivust, inimväärikust, lugupidamist enda ja teiste vastu, lubaduste pidamist ning demokraatlikku osalemist ja rahvuslikkust. Õppemeetoditest on esikohal töö jutustustega, rollimängud, arutelud ja õpetaja selgitused, mille vältel õpitakse oma kogemusi teadvustama ning oma tegutsemist jälgima ja reflekteerima.
5. Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus” käsitlemine II kooliastmes
6. Läbiva teema käsitlemisega II kooliastmes teadvustatakse ja mõtestatakse kõlblisi norme ning kujundatakse sallivust ja lugupidamist erinevate inimeste vastu. Erinevaid vaatenurki pakkuva käsitluse kaudu taotletakse õpilase isiklike seisukohtade kujunemist humanistlike kõlbliste normide taustal. Õpilase mõttestruktuuridesse tuleks suhtuda paindlikult, jättes õpilasele võimaluse säilitada oma arvamusi. Õppemeetoditest on kesksel kohal lugude analüüs, aktiivõppemeetodid, rühmatöö, konfliktsete juhtumite arutelu ning rollimängud. Õppevara kaudu tutvustatakse õpilasele positiivseid kõlblisi eeskujusid ja ideaale. Igapäevases koolielus pakutakse võimalusi rakendada omandatud teadmisi.
7. Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus” käsitlemine III kooliastmes
8. Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes toob selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbliste normide ühiskondliku ning ajaloolis-kultuurilise mõõtme. Erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlblisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ning põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse. Sobilik on teha uurimisprojekte, mis võimaldavad käsitleda küsimusi sügavamalt ja mitmekülgselt.